

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

§. 2. Processio Spiritus sancti à Filio, probatur autoritate Patrum
Græcorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

inter Milsarum solemnia cantari cœperit, incertum est. Justinus II. primo Imperii sui anno, qui fuit Christi 565. iussit Symbolum Constantinopolitanum in Orientalibus Ecclesiis cani. Idem pro Ecclesiis Hispaniarum constitutum est in Toletana Synodo tertia, can. 2. ann. 589. Recaredi Regis quarto. Octavo saltem sæculo ad finem vergente, cani cœpit à Gallis & Germanis; & anno 809. jam ab illis canebatur cum additione, *Filioque*, ut colligitur ex Actis Collationis Legatorum Synodi Aquiligranensis, anno 809. celebratæ, cum Leone Papa tertio, qui hanc consuetudinem nondum inveteratam canendi Symbolum Constantinopolitanum cum additione, *Filioque*, improbavit. Hanc tamen consuetudinem aliquantò post eodem sæculo ipsamet Romana Ecclesia videtur recepisse, Nicolao I. auctore, vel alio ejus decessore. Hoc enim Nicolao videtur exprobrare Photius, in encyclica Epistola, quam contra Nicolaum scripsit ad primarias Sedes Orientales.

Græci, ut ex dictis apparet, nobiscum profitentur contra Arianos & Macedonianos, Spiritum S. procedere à Patre. Hoc etiam expressè dicit Scriptura, Joan. cap. 15. *Cum venerit Paraclitus, inquit Christus, quem ego mittam vobis à Patre, Spiritum veritatis, qui à Patre procedit, &c.* Et post Scripturam, unanimi consensu docent Patres, tum Græci, tum Latini, & cum Patribus Concilia, tum particularia, tum generalia. Tota ergo cum Græcis difficultas nobis est de processione Spiritus S. à Filio, quam negant; & nos, tanquam veritatem pertinentem ad fidem, sequentibus paragraphis demonstrabimus.

§. I.

Processio Spiritus Sancti à Filio, probatur ex Scripturis.

1. Joan. cap. 16. sic ait Christus: *Si non abiero, Paraclitus non venit ad vos. Si autem abiero, mittam eum ad vos.* Ergo Filius mittit Spiritum Sanctum. Ergo mittit eum vel per imperium, sicut dominus mittit servum; vel per consilium, sicut sapiens mittit eum, quem instruit; vel denique per productionem naturalem, sicut planta mittit folia & flores. Non primum, aut secundum: nam neutro illo modo mitti potest verus Deus: Sanctus autem Spiritus verus Deus est. Ergo tertium dicendum est.

2. Eodem illo cap. sic loquitur Christus de Spiritu sancto: *Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis. Omnia quaecumque habet Pater, mea sunt. Propterea dixi, quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis.* Igitur Spiritus sanctus accipit scientiam à Filio. At non accipit per doctrinam, neque per infusionem: uterque enim ille modus repugnat Deo. Ergo accipit per productionem. Item quidquid habet Pater, habet etiam Filius, præter relationem scilicet paternitatis, ut exponunt Patres & Concilia. Sed Pater est principium Spiritus sancti. Ergo & Filius.

3. Ad Gal. cap. 4. dicitur: *Misit Deus Spiritum Filii in corda vestra.* Et Matth. cap. 10. *Non vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.* Ergo sicut Spiritus S. est spiritus Patris, ita & est spiritus Filii. At non est spiritus Patris, nisi quia procedit à Patre. Ergo nec est spiritus Filii, nisi quia procedit à Filio. Sic argumentatur S. Augustinus tract. 99. in Joan. Cur, inquit, non credamus, quod etiam de Filio procedat Spiritus S. cum Filii quoque ipse sit spiritus?

§. II.

Processio Spiritus sancti à Filio, probatur autoritate Patrum Græcorum.

Primus occurrit nobis Gregorius Thaumaturgus in sua fidei professione, in qua sic loquitur de Spiritu sancto: *Unus Spiritus sanctus, ex Deo existen-*

tiam habens, & qui per Filium apparuit, scilicet hominibus: imago Filii, perfecti perfecta, &c. 1. Itaque Gregorius dicit, Spiritum sanctum apparuisse per Filium, hoc est, Spiritum sanctum à Filio missum esse ad homines. Ergo secundum Gregorium, Spiritus sanctus procedit à Filio: in divinis enim, quod Gregorium non latuit, persona non mittitur, nisi ab ea, à qua producit. Hinc Pater nunquam dictus est mitti, quia ingenuus est. Filius verò dicitur mitti à Patre, nunquam dicitur mitti à Spiritu sancto, quia à solo Patre gignitur. Quare si Spiritus S. non solum à Patre, sed etiam à Filio dicitur mitti, ut re vera dicitur, certè non dicitur mitti ab utroque, nisi quia ab utroque procedit.

2. Juxta Gregorium, Spiritus S. est perfecta Filii imago, naturalis scilicet, non artificialis. Ad hoc autem non sufficit, quod Spiritus sanctus perfectam habeat cum Filio in essentialibus omnibus similitudinem; sed præterea requiritur, ut ab eo producat: imago enim naturalis habet essentialiter ad id, cujus est imago, ordinem producti ad producentem. Hinc in humanis frater non est imago fratris, quantumcumque supponatur habere cum eo similitudinem in natura. Hinc etiam in divinis, secunda persona non esset imago naturalis primæ, si ab ea non procederet. Sicut ergo Gregorius eodem loco dicit Filium esse naturalem Patris imaginem, quia procedit à Patre; ita & dicit Spiritum S. esse naturalem Filii imaginem, quia procedit à Filio.

Secundus est S. Athanasius, qui sic ait sermon. 4. contra Arianos: *Non tria principia, aut tres Patres introducimus, sicut Marcionista; cum non tres soles ad comparisonem adducamus, sed unicum solem, ejusque splendorem, unicamque ex ambobus lucem: ita unum principium agnoscimus, &c.* Ecce ut ostendat, Patrem, Filium, & Spiritum S. unum esse rerum omnium conditarum principium, non tria principia, comparat eos non tribus solibus, qui si existerent, quia nullum inter se ordinem haberent, tria principia facerent; sed soli, splendori, & luci; Patrem quidem soli, qui nec est à splendore, nec à luce; Filium splendori, qui est à sole; Sanctum denique Spiritum luci, quæ est à sole & splendore. Sensit igitur sanctus Athanasius Patrem à nullo, Filium à Patre, Spiritum sanctum à Patre & Filio procedere.

Hanc ejus mentem esse, ampliùs declaratur ex eo, quod expressè dicit inferius, Spiritum sanctum à Verbo accipere scientiam: *Si admittas, inquit, Spiritum scire, multo magis Verbum, quatenus est Verbum, à quo etiam Spiritus accipit, id (nempe diem judicii) non incognitum habere admittas.* Itaque secundum Athanasium, Spiritus S. non solum à Patre, sed etiam à Filio accipit scientiam. Atqui, secundum eundem, non accipit per institutionem: hic enim modus accipiendi convenire non potest Deo, & Athanasius Spiritum sanct. credidit verum Deum. Ergo, secundum Athanasium, Spiritus sanctus scientiam accipit à Patre & Filio per productionem, adeoque procedit ab utroque.

Eandem tradit doctrinam S. Athanasius in epist. ad Serapionem de Spiritu S.: *Filius à Patre mittitur Filius Spiritum mittit Cum igitur istiusmodi ordinem & naturam habeat Spiritus ad Filium, qualem Filius habet ad Patrem, qui fieri potest, ut qui Spiritum creaturam dicit, non illud idem necessario & de Filio sentiat? Si enim Filii Spiritus creatura est, consequens est, ut dicant, etiam verbum Patris creaturam esse. Itaque sic argumentatur S. Doctor. Spiritus mittitur & datur à Filio, sicut Filius mittitur & datur à Patre. Unde sicut Filius est ex Deo Patre, & est Verbum ejus; ita Spiritus est ex Deo Filio, & Spiritus ejus. Ergo vel Spiritus S. non est creatura, vel ipse quoque Filius creatura est; & si Filius non est creatura, sed Deus, quia est ex Deo Patre, sanctus quoque Spiritus creatura non est, sed Deus, quia est ex Deo Filio. Et verò sicut Filius immanentèr producit à Deo Patre, & ita Pater*

Pater est in Filio, & Filius in Patre; sic Spiritus sanctus immanenter producit à Deo Filio, & ita Filius est in Spiritu, & Spiritus in Filio: unde sicut Filius cum Deo Patre, ita Spiritus cum Deo Filio unus & ejusdem substantiae est. Hanc esse mentem S. Doctoris patet ex contextu.

Tertius est S. Basilus, qui lib. 2. contra Eunomium, asserentem Spiritum sanctum solum Filii facturam esse, probat Spiritum sanctum non solum à Filio, sed etiam à Patre procedere: *Illud verò, inquit, cui non pater, quod nulla Filii operatio à Patre divisa est? nec est aliquid in rebus, quod Filio insit, & à Patre alienum sit? Omnia, inquit, mea tua sunt, & tua mea. Quomodo ergo Spiritus causam & originem unigenito soli attribuit (Eunomius,) & ad ejus accusandam naturam, hujus creationem accipit? Quod autem dicunt adversarii, Basilium loqui, non de substantia Spiritus sancti, sed de donis ejus, manifestè repugnat verbis ejus, & scopo: agebatur enim de refutando dogmate Eunomii, asserentis ipsum Spiritum sanctum esse à solo Filio.*

Lib. sequenti, paulò post initium, sic loquitur: *Cur necesse est, si dignitate ac ordine tertius est Spiritus, natura quoque ipsum tertium esse? Dignitate namque ipsum secundum esse à Filio, pietatis ratio tradit: natura verò tertius uti, nec à divinis Scripturis docti sumus, nec ex predictis possibile est consequenter colligi. Nam quemadmodum Filius ordine quidem à Patre secundus est, quoniam ab illo est; & dignitate, quoniam origo atque causa essendi Pater ipse est... natura verò nullo modo secundus, quoniam in utroque una est deitas: ita videlicet & Spiritus sanctus, etsi dignitate & ordine secundus à Filio est, non tamen verisimiliter aliene ipsum esse natura inde consequetur.*

His verbis S. Doctor probat, ex eo, quod Spiritus sanctus ordine & dignitate notionali tertius sit in Trinitate, non sequi, quod sit quoque tertius natura, hoc est, quod naturam habeat distinctam & diversam à natura Patris & Filii, sicut distinctam & diversam habet personalitatem à personalitate Patris, & personalitatem Filii. Igitur juxta S. Basilium, Spiritus S. est ordine & dignitate (supple semper, notionali) tertius in Trinitate, quia ordine & dignitate secundus est à Filio, qui ordine & dignitate secundus est à Patre. At sicut Filius, quamvis ordine & dignitate secundus à Patre, quia Pater eum producit, nihilominus est ejusdem deitatis cum Patre, quia Pater producit eum de sua substantia: ita Spiritus S. quamvis ordine & dignitate secundus à Filio, quia Filius eum producit, nihilominus est ejusdem deitatis cum Filio, quia Filius eum de sua substantia producit.

Hanc porò S. Basilii mentem esse, non nisi protervè negari potest. Quare, juxta Basilium, Filius est ordine & dignitate secundus à Patre? Quia origo atque causa essendi Pater ipse est. Ergo juxta eundem, Spiritus sanctus est ordine & dignitate secundus à Filio, quia origo atque causa essendi Filius ei est. Et verò ordo ille, vi cuius in Trinitate unus est primus, alter secundus, & notionalis illa dignitas, qua in Trinitate una persona alteri praeferre dicitur, in eo tantum consistere possunt, quod una persona sit principium alterius: non enim aliud excogitari potest. Certè si Spiritus S. à solo Patre, non etiam à Filio procederet, esset quidem ordine & dignitate secundus à Patre, sicut Filius: at etiam dato, quod tunc adhuc à Filio distingueretur realiter, non esset ordine & dignitate secundus à Filio: quare enim esset? Valdè igitur probabile est locum Basilii à Graecis truncatum esse. Et verò in Concilio Florentino à Latinis contra Graecos prolatus est codex antiquissimus, ante sexcentos annos scriptus, in quo legebatur: *Cur necesse est, si dignitate & ordine tertius est Spiritus, natura quoque tertium ipsum esse? Dignitate namque ipsum secundum à Filio, cum ab ipso esse habeat, & omnino ab illa causa dependeat, pietatis ratio tradit, &c.*

Quartus est S. Gregorius Nazianz., qui in orat. de Spir. S. quae est quinta de Theologia, sic loquitur: *Quid ergo est, inquit, quod Spiritus deest, ad hoc*

ut sit Filius? Nisi enim aliquid deesset, Filius esset. Deesse nihil dicam: neque enim Deo quidquam deest. Verum manifestationis, ut ita dicam, mutuaeque eorum relationis differentia, diversa quoque ipsis nomina procreavit. Neque enim Filio aliquid deest, ad hoc ut sit pater (nec enim defectionis rationem habet filiationem) nec propterea tamen pater est. Alioquin eadem ratione Patri aliquid deerit, ad hoc ut sit filius. Nec enim Pater filius est. Sed defectum proculdubio non arguunt, nec essentiae imminutionem: quin potius ex his verbis, quod genitus non sit, & quod genitus, & quod procedat, hoc effectum est, ut alius Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus appelletur: atque ita inconfusa trium personarum distinctio, in una divinitatis natura & dignitate conservetur.

Ita ratiocinatur Gregorius Nazianz. & ita ratiocinando, manifestè supponit Spiritum sanctum procedere à Filio. Itaque Spiritus sanctus non est Filius, & tamen nihil essentiale deest ei ad hoc, ut sit Filius; cum totam habeat substantiam divinam, sicut totam habet Filius. Sic Filius non est Pater, quamvis nihil essentiale deest ei ad hoc, ut sit Pater; cum Pater generando Filium, totam ei essentiam divinam communice. Sicut igitur Filius non est Pater, non propter defectum perfectionis alicujus essentialis, quae sit in Patre, & non sit in Filio, sed propter differentiam relationum, quibus ad se mutuo referuntur, & invicem opponuntur Pater & Filius: ita Spiritus sanctus non est Filius, non propter defectum perfectionis essentialis, quae sit in Filio, & non sit in Spiritu sancto, sed propter differentiam relationum, quibus ad se mutuo referuntur, & invicem opponuntur Filius & Spiritus sanctus.

Pater refertur ad Filium, ut genitor ad genitum, & consequenter Filius refertur ad Patrem, ut genitus ad genitorem. Implicat autem idem suppositum ad se ipsum referri, ut genitorem ad genitum, & genitum ad genitorem: implicat enim idem esse sui ipsius principium. Ergo Patrem, hoc ipso præcisè, quod pater est, repugnat esse filium; & Filium, hoc ipso præcisè, quod filius est, repugnat esse patrem. Similiter Filius refertur ad Spiritum sanctum, ut spirator ad spiratum, & consequenter Spiritus sanctus refertur ad Filium, ut spiratus ad spiratorem. Implicat autem idem suppositum ad se ipsum referri, ut spiratorem ad spiratum, & spiratum ad spiratorem: alioquin idem posset esse principium sui ipsius. Ergo Filium, hoc ipso præcisè, quod spirator est, repugnat esse Spiritum S. & vicissim Spiritum S. hoc ipso præcisè, quod spiratus est, repugnat esse Filium. Itaque juxta Gregorium Nazianz. Spiritus S. non est Filius, quia ab eo spiratur; sicut Filius non est Pater, quia ab eo generatur. Vicissim Filius non est Spiritus S. quia illum spirat; sicut Pater non est Filius, quia illum generat. Unde ex eo, quod in Deo unus est generans, alter genitus, tertius ab utroque spiratus, inconfusa trium personarum distinctio in una divinitatis natura & dignitate conservatur.

Quintus est S. Epiphanius, qui non semel conceptis verbis docet Spiritum S. à Patre & Filio procedere, ut haeres. 74. num. 9. *Spiritus, inquit, adoptione sunt, aut vocatione complures, qui & in peccatum proni sunt ac proclives. At Spiritus sanctus solus à Patre & Filio, spiritus veritatis, & Dei spiritus, & spiritus Christi, & spiritus gratiae nominatur. Et in Ancorato num. 8. Spiritus Dei, inquit, & spiritus Patris, & spiritus Filii, non compositione aliqua, quemadmodum in nobis anima & corpus, sed inter Patrem Filiumque medius, ex Patre & Filio, appellatione tertius.*

Sextus est S. Chrysostomus, qui sic ait hom. 1. de Symb. *Iste est Spiritus procedens de Patre & Filio, qui dividit singulis propria dona prout vult. Et hom. 2. Istem Spiritum sanctum dicimus Patri & Filio coeternum, & procedentem de Patre & Filio.*

Septimus & ultimus nobis erit S. Cyrillus Alexand. in Thesauri lib. seu assertione 34. ubi probat quod Spiritus sanctus sit ex essentia Patris & Filii; & con-

cludit

cludit his verbis: Cum igitur Spiritus sanctus, nobis immixtus, conformes nos Deo efficiat, procedat vero is à Patre & Filio; manifestum est ex divina essentia ipsum esse, essentialiter in ipsa & ex ipsa procedentem. Et inferius sic argumentatur: Si renovante nos Christo, & in novam vitam transferente, Spiritus renovare dicitur... necesse est fateri Spiritum ex essentia Filii esse. Nam ut ex ipso naturaliter existens, & in creaturam ab ipso missus, renovationem operatur, plenitudo ac complementum sanctæ Trinitatis.

§. III.

Processio Spiritus Sancti à Filio, probatur autoritate Latinorum Patrum.

S. Hilarius lib. 2. de Trinit. nu. 29. sic loquitur: De Spiritu autem sancto nec tacere oportet, nec loqui necesse est: sed silei à nobis, eorum causa, qui nesciunt, non potest. Loqui autem de eo non necesse est, qui Patre & Filio autoribus consentiens est. Et S. Ambros. lib. 1. de Spir. sanct. c. 10. Spiritus sanctus cum procedit à Patre & Filio, non separatur à Patre, non separatur à Filio. Et S. August. l. 4. de Trin. c. 20. Neque enim flatus ille corporeus (quo Christus insufflavit in discipulos) substantia Spiritus sancti fuit, sed demonstratio per congruam significationem, non tantum à Patre, sed & à Filio procedere Spiritum S. ... Qui ergo à Patre procedit & Filio, ad eum refertur, à quo natus est Filius. Et S. Prosper l. 1. de vita contempl. c. 18. Cum instruire debeamus (Fideles) de Patre, quomodo salus accipiatur ingentius; de Filio, quomodo ex ipso sit genitus; & de Spiritu sancto, quomodo ex Patre ac Filio procedens, nec ingentius possit dici, nec genitus, &c. Et S. Leo epist. 93. ad Turribium c. 1. Demonstratur, quam impie sentiant de Trinitate divina, qui & Patris, & Filii, & Spiritus S. unam atque eandem asserunt esse personam: tanquam idem Deus nunc Pater, nunc Filius, nunc Spiritus sanctus nominetur: nec alius sit, qui genuit; alius, qui genitus est; alius qui de utroque processit. Et S. Fulgentius lib. de fide ad Petrum Diaconum cap. 2. Nec natus est ipse (Spiritus sanctus) nec genuit, sed solus de Patre Filioque procedit.

§. IV.

Processio Spiritus sancti à Filio, probatur autoritate Conciliorum, quæ ante schisma Græcorum celebrata fuerunt.

Prima occurrit nobis Synodus Alexandrina, à Cyrillo in causa Nestorii celebrata, ex qua Cyrillus ad Nestorium scripsit epistolam, quam approbavit Concilium Ephesinum, & post Ephesinum, approbavere Chalcedonense, Constantinopolitanum secundum & tertium, & Ephesinum secundum. In ea autem sic loquitur Cyrillus: Spiritus appellatus est veritatis; & veritas Christus est. Unde & ab ipso similiter, sicut ex Patre, procedit.

Secunda est Toletana prima, anno 400. vel ut alii volunt, Callicienensis anno 447. habita, quæ in assertionem fidei sic ait: Credimus... Spiritum quoque esse Paracletum, qui nec Pater sit ipse, nec Filius, sed à Patre Filioque procedens. Est ergo ingentius Pater, genitus Filius, non genitus Paracletus, sed à Patre Filioque procedens.

Tertia est Toletana tertia, quæ unanimi omnium consensu, professionem fidei à Reccaredo Rege oblatam suscepit, in qua dicebatur: Spiritus S. à nobis confitendus est & predicandus, à Patre & Filio procedere, & cum Patre & Filio unius esse substantia.

Quarta est Toletana quarta c. 1. ubi ait: Spiritum S. nec creatum, nec genitum, sed procedentem ex Patre & Filio profitemur. Sequuntur Toletana sexta n. 1. Credimus, inquit, & profitemur... Spiritum S. neque genitum, neque creatum, sed de Patre Filioque procedentem, utriusque esse spiritum. Toletana octava c. 1. Credimus & in Spiritum sanctum,

vivificatorem, ex Patre & Filio procedentem. Toletana undecima, acta anno 675. Sic autem dicit in professione fidei: Spiritum sanctum, qui est tertia in Trinitate persona, unum atque aequalem cum Deo Patre & Filio credimus esse Deum, unius substantia, unius quoque esse nature: non tamen genitum, vel creatum, sed ab utroque procedentem, amborum esse spiritum. Et Forojulienis anno 791. celebrata, quæ in Symbolo fidei hæc habet: Spiritus sanctus verus Deus, verè & propriè Spiritus sanctus est. Non genitus, nec creatus, sed ex Patre Filioque intemporaliter & inseparabiliter procedens.

§. V.

Processio Spiritus sancti à Filio, probatur autoritate Conciliorum generalium, quæ post exortum schisma Græcorum celebrata fuerunt.

1. Synodus Lateranensis quarta, acta anno 1215. cujus definitioni adfuisse & consensisse Græcos, colligitur ex cap. 4. sic pronunciat c. 1. Pater à nullo, Filius autem à solo Patre, ac Spiritus S. ab utroque pariter, abque initio semper & sine.

2. Synodus Lugdunensis secunda, ann. 1274. Græcis præsentibus celebrata, unanimi omnium consensu dixit: Fideles ac devota professione fatemur, quod Spiritus sanctus æternaliter ex Patre & Filio, non tanquam ex duobus principiis, sed tanquam ab uno principio, non duabus spirationibus, sed unica spiratione procedit. In 6. de summa Trinit. c. unico.

3. Synodus Florentina, cui Græci cum suo Imperatore interfuerunt, in litteris sanctæ unionis per Eugenium Pontificem, 1. Testatur: Latinos & Græcos magno studio invicem usos esse, ut inter alia, etiam articulus ille de divina Spiritus sancti processione summa cum diligentia & assidua inquisitione discenteretur. 2. Definit, ut hæc fidei veritas ab omnibus Christianis credatur & suscipiatur, siquæ omnes profiteantur, quia Spiritus sanctus ex Patre & Filio æternaliter est, & essentiam suam summe esse subsistens habet ex Patre simul & Filio, & ex utroque æternaliter tanquam ab uno principio & una spiratione procedit. 3. Additionem, Filioque, à Latinis rationabiliter & legitime factam esse in Symbolo, pronunciat his verbis: Definimus insuper, explicationem verborum illorum, Filioque, veritatis declarande gratia, & imminente tunc necessitate, licitè ac rationabiliter Symbolo fuisse appositam. His porro Synodis adjungenda est Tridentina, quæ sess. 3. legit & approbavit Symbolum Constantinopolitanum, cum additione, Filioque.

§. VI.

Processio Spiritus sancti à Filio, probatur ratione.

Tam convenit Filio spiratorem esse, quam Patri, quamvis non eodem modo conveniat. Sed Spiritus sanctus procedit à spiratore. Ergo Spiritus sanctus tam à Filio quam à Patre procedit. Major, quoad secundam partem, non habet difficultatem: nam si Filius spirator est, sicut & Pater, ut spirator sit, habet à Patre, à quo accepit, quidquid habet; cum è contra Pater, ut spirator sit, à nullo alio habeat, quia à nullo alio productus est, atque ita à nullo alio accepit, quod habet. Esse igitur spiratorem Patri convenit, ut principio sine principio; Filio verò ut principio de principio, si re ipsa spirator est, ut esse, probandum superest.

Prob. itaque 1. pars maj. Si Filius non est spirator, vel quia caret aliqua perfectione essentiali, quam Pater habeat, & quæ necessaria sit ad esse spiratoris; vel ob differentiam relationum, quibus Spirator & Filius ad se mutuo referuntur, & invicem opponuntur; sive brevius, & quod idem est, ob relativam oppositionem, quam habent inter se spirator & filius. Non enim tertium assignari, vel excogitari potest, propter quod Filio repugnet spiratorem esse. Atqui neutrum potest dici.

Non